

SIXTH FRAMEWORK
PROGRAMME

WWW.SHARE-PROJECT.NL

SHARE

Survey of Health, Ageing
and Retirement in Europe

RESULTATEN VAN HET PROJECT "50+ IN EUROPA"

WAT GEBEURT ER NU?

De eerstvolgende stap in het project “50+ in Europa” is om de levensgeschiedenis van de deelnemers in kaart te brengen. Het in verband brengen van belangrijke gebeurtenissen uit iemands leven met de data die al beschikbaar zijn, helpt onderzoekers en beleidsmakers om iemands leefsituatie op latere leeftijd beter te begrijpen. Hierbij wordt gekeken naar persoonlijke ervaringen, zoals belangrijke gezondheidsproblemen, werkloosheid, scheiding of overlijden van partner of kinderen, maar ook naar veranderingen in de sociale, economische en politieke omstandigheden zoals de Tweede Wereldoorlog of de omwenteling in de voormalige Oostbloklanden. Het onderzoek “50+ in Europa” wordt gefinancierd door de Europese Commissie, in het bijzonder het Directoraat Generaal Onderzoek, door het Nationale Instituut voor Vergrijzing in de Verenigde Staten, en door verschillende nationale sponsors.

CONTACT

Contactpersoon: Arthur van Soest

E-mail: avas@uvt.nl

Telefoon: 013-4669111

Website: <http://www.share-project.nl/>

Published by

Mannheim Research Institute
for the Economics of Aging (MEA)

L13,17

68131 Mannheim

Phone: +49-621-181 1862

Fax: +49-621-181-1863

E-Mail: share@mea.uni-mannheim.de

Design/ Layout by

Philip Brückner, Jennifer Kröger

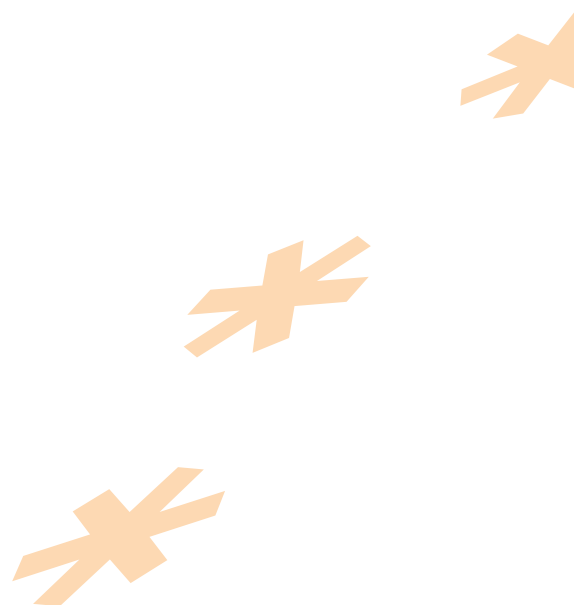
(c)Mannheim Research Institute for the Economics of Aging, 2008

INKOMEN, VERMOGEN, UITGAVEN, EN ARMOEDE

Ouderen in het Noorden zijn rijker dan de ouderen in Zuid-Europa. Omdat rijke gezinnen veel meer sparen dan lagere inkomensgroepen, is de ongelijkheid in consumptieve bestedingen lager dan de ongelijkheid in inkomen, en de ongelijkheid in inkomen is op zijn beurt weer lager dan de ongelijkheid in bezittingen en vermogen.

Armoede onder ouderen is nog steeds een probleem in sommige landen. Als men in hetzelfde huis als de kinderen woont, wordt armoede voorkomen. Dit komt niet alleen vaak voor in het Middellandse Zeegebied, maar ook in Duitsland.

RESULTATEN VAN HET PROJECT “50+ IN EUROPA”

VERGRIJZING: EEN VAN DE GROOTSTE UITDAGINGEN VAN DE 21STE EEUW: RESULTATEN VAN HET PROJECT “50+ IN EUROPA”

In het kader van het project “50+ in Europa” zijn onlangs de data van de tweede ronde van SHARE, de Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe, beschikbaar gekomen voor onderzoekers in de hele wereld. De data van de eerste ronde zijn gebruikt door honderden wetenschappelijke onderzoekers op allerlei terreinen, en met de nieuwe gegevens is deze database hard op weg om 's werelds belangrijkste database te worden op het gebied van onderzoek naar vergrijzing. De Europese Commissie heeft dit erkend en “50+ in Europa” als één van de 35 speerpunten aangewezen van onderzoek in de komende 20 jaar.

In 2006 en 2007 zijn meer dan 35.000 personen van 50 jaar en ouder uit vijftien landen geïnterviewd, waarvan de meesten voor de tweede keer. Naast de landen Nederland, België, Duitsland, Denemarken, Griekenland, Frankrijk, Italië, Spanje, Oostenrijk, Zweden en Zwitserland die al aan de eerste ronde in 2004 meededen, hebben in de tweede ronde ook Ierland, Israël, Tsjechië en Polen deelgenomen.

Deze folder geeft u een overzicht van enkele uitkomsten van dit onderzoek, geselecteerd uit meer dan tachtig boeken, wetenschappelijke artikelen en rapporten gebaseerd op de SHARE data van de eerste en tweede ronde.

sies dan mensen uit de hogere inkomensgroepen. In bijna alle landen komen depressieve klachten vaker voor bij alleenstaande dan bij gehuwde of samenwonende ouderen.

Er is nog veel te doen aan de kwaliteit van de gezondheidszorg voor ouderen in Europa: SHARE laat zien dat artsen ook aan de oudste groepen vaak niet vragen of ze bijvoorbeeld lichamelijk actief zijn, hun medicijnen innemen, of wel eens hun evenwicht verliezen. Ook bijvoorbeeld griepvaccinaties, tests van de ogen, en preventief onderzoek naar borst- of darmkanker komen minder algemeen voor dan gewenst zou zijn.

GEZONDHEID

Ondanks het feit dat mensen in Zuid-Europese landen gemiddeld langer leven dan in het Noorden, zijn Noord-Europeanen gezonder. Noord-Europese ouderen lijden minder vaak aan chronische ziekten, hebben minder last van problemen die hun dagelijks leven beperken, en doen het beter in termen van objectieve gezondheidsmaten zoals de in SHARE gemeten handgreepkracht of de geheugen-test (waarbij gevraagd wordt voorgelezen woorden te reproduceren). Hoe dat komt is nog niet duidelijk – Is dit vanwege genetische aspecten, of zijn sociaal-economische factoren en een andere levensstijl hier debet aan? Deze vraag kan worden beantwoord als er meer gegevens verzameld worden over het persoonlijke verleden van de deelnemers aan het SHARE onderzoek.

Onderwijs blijkt belangrijk voor gezondheid. In alle landen is een sterk verband tussen opleidingsniveau en een levensstijl die een goede gezondheid bevordert. Personen die een lagere opleiding hebben genoten, hebben bijvoorbeeld 70% meer kans lichamelijk inactief te zijn en 50% meer kans veel te zwaar te zijn, dan personen die langer naar school zijn geweest.

Wat voor lichamelijke gezondheid geldt, geldt ook voor geestelijke gezondheid. Depressieve klachten komen in Zuid-Europa meer voor dan in Noord-Europa, vooral bij vrouwen. Een hogere opleiding gaat gepaard met minder depressieve klachten, en mensen met een laag inkomen hebben vaker last van depres-

FAMILIE EN SOCIALE NETWERKEN

De familieband is sterk: allerlei soorten hulp aan familie komen vaak voor. Ongeveer een derde van de personen ouder dan 65 jaar besteedt dagelijks gemiddeld meer dan 4 uur aan hulp aan familie of zorgt voor de kleinkinderen. Dit kan omdat in heel Europa de verschillende generaties veelal dicht bij elkaar wonen, vooral in het Zuiden.

Er wordt op grote schaal geld door de ouders bijgedragen aan het inkomen van de kinderen of andersom. In het Noorden ontvangen jongeren vaker geld van hun ouders, terwijl in het Zuiden jongeren juist hun ouders financieel ondersteunen.

In het algemeen verricht 10% van de ouderen tussen de 65-74 jaar vrijwilligerswerk. In de Scandinavische landen en in Nederland is dit zelfs twee keer zo veel, maar in Spanje en Griekenland zegt minder dan 4% dit te doen.

WERK

Het voorkomen van een slechte gezondheid is de moeite waard. Werknemers met een goede gezondheid gaan gemiddeld twee jaar later met pensioen dan werknemers met een slechte gezondheid. Maatregelen die een slechte gezondheid kunnen voorkomen betalen zichzelf terug, omdat ze maken dat mensen langer inzetbaar blijven.

De vele aantrekkelijke regelingen voor vervroegde pensionering in veel Europese landen hebben tot gevolg dat mensen de arbeidsmarkt voortijdig verlaten, zodat de arbeidscapaciteit niet optimaal wordt gebruikt. De verschillen in pensioenregelingen tussen de landen gaan gepaard met verschillen in de gemiddelde pensioenleeftijd. We zien vooral veel vroege uittreeders in Oostenrijk en Frankrijk, waar vervroegde uittreding financieel het meest aantrekkelijk is.

Het percentage 50 tot 64-jarigen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering varieert enorm, van 16% in Denemarken tot 3% in Griekenland. Er is geen verband met de gemiddelde gezondheid in een land – de verschillen lijken eerder verklaard te worden uit de verschillen in hoe moeilijk men een arbeidsongeschiktheidsuitkering kan krijgen en hoe hoog die uitkering is.

Goede arbeidsomstandigheden zorgen ervoor dat men later met pensioen gaat. Slechte arbeidsomstandigheden gaan hand in hand met een slechte gezondheid, depressieve klachten, en vervroegde uittreding. Zaken

zoals het werk zelf kunnen indelen en de waardering die men krijgt voor het werk verschillen zichtbaar in Europa en zijn gunstiger in het Noorden dan in de zuidelijke landen.

Verrassend is het grote verschil tussen de Tsjechische en de Poolse arbeidsmarkt. De 50-plussers in Tsjechië hebben de grote arbeidsmarktparticipatie uit de communistische tijd weten te behouden. In Polen is het niveau van het werk veel lager en zijn de arbeidsomstandigheden slechter. De kwaliteit van het werk in Tsjechië is vergelijkbaar met die van de noordelijke SHARE landen, terwijl de Poolse omstandigheden te vergelijken zijn met die in het Middellandse-Zeegebied.